

andeks andis, ehk küll mõningade teud nende hulgast „kui mõned Tema südamest olid läbikäinud;“ — armastada, tänulik olla nende vastu, kes Teda olid armastanud, Tema mälestust ila armastama ja auustama saavad.

Pärast seda kui abikaasa lapsed ja lastelapsed Temast olid õnnistatud saanud, kutsus Ta kindral-adjutanti krahw Orlowi, nõnda kui keiserliku hoowi ja sõda ministri, kes parajalt palees olid, oma woodi ette, tänas neid teenistuse eest ja andis oma järeltulijale käsku Tema nimel teisi ministrid tänada, niisamoti Karde, maa ja mere sõdawäge ja iseäranis wahwasüdamega Sewastopoli linna warjajaid *). Ka oma ligemaid teenrid ei unustanud Tema mite, niisama wähe neid sõariistade kandmise al halliks läinud palee-krenadirjisi: neid kõiki õnnistas Tema, igahäle ütles Ta mõne lahke sõna. — Sellepeale küsis Tema lahke nõuga arsti käast: „Milal arwate mind teenistusest lahti peasta? Ma arwan, milal saab se lõppema?“ — „Ei weel mite sedamaid,“ kostis arst. — „Kas ma saan oma meelemõistust ärakautama?“ küsis Keiser. — „Ma loodan, Majestät, kõik saab pehmest ja ellast tulema,“ wastas arst. Ika oli piinatawa tundmusega Keisrit mõte täitnud, meelemõistust ärakautada.

*) Seda isa tahtmist täitis wälisteja Keiser juba teisel päawal enne Maniwesti lugemist, mis läbi Ta kuulutas, et Ta oma esivanemate auujärje peale saanud.

Weel wiimisel jumalagajätmise kaisutusel ütles siit ilmast lahkuja oma troonipärijale: „Mina oleksin soowinud, kõik waewatäiet, kõik raskust enda peale võttes, Sulle ühe rahuliku, korraliste seatud, õnneliku riigi päranduseks jätta. Aga teistwiisi on taewa isa tahtmine olnud. Nüüd lähen ma ära, Wene-maa eest, Teie eest palwetama. Wene-maa järel armastasin ma teid enam kui kõiki siin maailmas.“

Kui pihi-isa Tema soowimist mööda surmatunni palweid luges, kuulas Tema niisama teraselt kui neid enne pihimist loetud palweid, — kõi mitukorda risti rinna ette ja lõpetusel pihi-isalt jumalaga jättes, wautas Keiser preesterliku risti pihi-isa kaelas oma mokade külge, selle ristilöödud Lunastaja kaju külge, kelle kaisu Tema ihkas minna. Juba ei enam wõimalikul midagi sõnadega tähendada, näitas Tema kustawa silmateraga pihi-isale Keiserina ja Troonipärijat, otsego oleks tahtnud teda paluda, Neid-trööstitada, nende eest palwetada. Tema ei lastnud nende kätest mite lahti, mõnikord neid weel tasahiljuleste wautates, kunni siis wiimaks, kakskümmend miinutid pärast kel kaksteiskümmend lõunal, Nemad seda õrna wautust mite enam ei märkanud, mis ühtlase wiimse südame pötkumisega oli lõpenud.

Nõnda oli meist libedast nutetud Keisri elu-ots. Tema pihi-isa, „se õiglane ja häa mees,“ kuda teda Keiser ühes oma wiimises silmapilgus oli nimetanud, — isa Bashaow, kellel seisuse ja ammei woli läbi kõik Tema hinge saladused awalikud olid, —